



Aan de raadsleden van de gemeenten in Nederland

Datum : 9 november 2017  
Ons Kenmerk : 52/ks/mdo  
Onderwerp : Nog teveel kiesdrempels voor mensen met een beperking bij  
gemeenteraadsverkiezingen 21 maart 2018.

Geachte dames en heren,

Er zijn nog teveel kiesdrempels voor mensen met een beperking. Iedereen mag meedoen in onze samenleving. Mensen met een verstandelijke beperking hebben daar hulp bij nodig.

***Hoe kunnen mensen met een verstandelijke beperking meer gebruik maken van hun stemrecht?***

Met het oog op de gemeenteverkiezingen op 21 maart 2018 houden belangenverenigingen Sien en KansPlus zich bezig met deze belangrijke vraag. Mensen met een verstandelijke beperking willen ook graag hun stem laten horen bij verkiezingen, maar helaas is dit niet altijd goed mogelijk. Bijvoorbeeld omdat de stemformulieren zo moeilijk zijn en mensen met een beperking geen uitleg over het verkiezingsprogramma krijgen.

Sien en KansPlus zijn landelijke verenigingen voor mensen met een verstandelijke beperking. Wij behartigen hun belangen en die van hun netwerk en willen staan voor een samenleving waar mensen met een beperking erbij horen en volop meedoen. Dit doen we samen met ouders, verwanten, mantelzorgers, sympathisanten en andere partners.

De afgelopen jaren hebben wij knelpunten bij het stemmen met een beperking geïnventariseerd, oplossingen bedacht en die getoetst bij de eigen doelgroep en bij laaggeletterden. Op basis van die ervaring is de notitie opgesteld 'Stemmen door mensen met een verstandelijke beperking'. Deze notitie bevat een aantal aanbevelingen waarmee u het stemmen eenvoudiger kunt maken (zie bijlage).

Heel graag horen wij van u uw bevindingen rondom de verkiezingen en waar u tegenaan bent gelopen wat betreft het betrekken van mensen met een beperking bij het verkiezingsproces.

Met vriendelijke groet,

J.D.J. Spanbroek  
voorzitter Sien

J. P.S. van de Siepkamp  
voorzitter KansPlus



## Stemmen door mensen met een verstandelijke beperking

*Notitie Sien en KansPlus*

### 1. Meedenken, mee praten en meebeslissen

In de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking is de laatste jaren steeds meer aandacht voor eigen regie, zeggenschap en medezeggenschap. Mensen met een verstandelijke beperking ontwikkelen zich op dit terrein. Meedenken, meepraten en meebeslissen in stad en land doen de meeste Nederlanders door te stemmen bij verkiezingen. Iedere Nederlander van 18 jaar of ouder mag stemmen voor verkiezingen.

Mensen met een verstandelijke beperking mogen sinds een paar jaar ook stemmen als zij onder curatele staan. Voor mensen met een beperking zijn een aantal rechten en plichten nader omschreven:

- Iedere Nederlander boven de 18 jaar mag stemmen.
- Hulp in het stembokje is alleen toegestaan voor mensen met een fysieke beperking. Aan mensen met een verstandelijke beperking kan er buiten het stembokje uitleg worden gegeven over het gebruik van het stembiljet.
- Bewoners van een instelling (de cliënt) ontvangen op het adres van de instelling de stempas. De instelling moet deze aan de cliënt overhandigen.
- Als iemand niet zelf kan stemmen, overlegt de instelling met zijn vertegenwoordiger wat er met de stempas gebeurt.
- De cliënt mag iemand anders voor zich laten stemmen. Bij voorkeur de vertegenwoordiger of iemand uit zijn naaste kring.
- De cliënt moet zelf tekenen voor de volmacht. Iemand die geen handtekening kan zetten heeft op zijn paspoort of ID-kaart waarschijnlijk de aantekening dat een handtekening zetten niet mogelijk is. Een kopie van ID-kaart met aantekening moet gevoegd worden bij de aanvraag van een volmacht.
- Hulp bij het vervoer naar het stembureau is de verantwoordelijkheid van de cliënt of zijn vertegenwoordiger. Kan de cliënt dat niet of is hij daartoe niet bereid, dan kan de instelling daarvoor zorgen. Over eventuele kosten daarvan wordt vooraf overlegd.

### 2. Knelpunten

Een belangrijk en terugkerend probleem voor mensen met een verstandelijke beperking is het kunnen lezen en begrijpen van informatie. Sien en KansPlus hebben drie knelpunten gesignaleerd rond verkiezingen.

#### 1. Gebrek aan informatie over verkiezingen en programma's

Voor mensen met een verstandelijke beperking en laaggeletterden is lezen en het verwerken veelal een probleem. Daarom is begrijpelijke en leesbare informatie over verkiezingen, partijen en verkiezingsprogramma's erg belangrijk.

Prodemos, MEE en Stichting Lezen en Schrijven verzorgen o.a. de website [www.stemjijook.nu](http://www.stemjijook.nu) en verkiezingskranten voor laaggeletterden en voor mensen met een verstandelijke beperking. Hierin staat informatie over het hoe en wat van de verkiezingen.

Informatie delen over de visie en standpunten van politieke partijen is een taak van die partijen zelf. Het is aan hen om bijvoorbeeld een verkiezingsprogramma in eenvoudige taal te schrijven, filmpjes te maken of avonden voor laaggeletterden te organiseren. Het is belangrijk om als politieke partij dit ook daadwerkelijk op te pakken.



## 2. Onduidelijk stembiljet

Politieke partijen werken met logo's, kleuren en foto's. Deze komen echter niet terug op het stembiljet. Daar staan de namen van de partijen en kandidaten in zwart wit en in kleine letters. Een knelpunt dus.

## 3. Geen hulp toegestaan in het stemhokje

Helaas heeft de regering bepaald dat mensen met een verstandelijke beperking geen hulp mogen ontvangen bij het stemmen. Nederland heeft bij deze verdragsbepaling (van het VN verdrag) een interpretatieve verklaring afgelegd. De regering stelt daarin dat deze hulp in het stemhokje beperkt blijft tot mensen met een lichamelijke beperking. Zij vreest dat mensen met een verstandelijke beperking te makkelijk te beïnvloeden zijn. Dit punt is door het College van Rechten van de Mens aangekaart en men doet momenteel onderzoek naar dit onderwerp.

Sien en KansPlus pleiten voor het vastleggen bij wet dat alle mensen met een beperking hulp kunnen ontvangen in het stemhokje. Zolang dit nog niet is geregeld, zetten wij ons in voor goede ondersteuning en begeleiding bij het stemmen voor deze doelgroep.

## 3. Aanbevelingen

In het belang van mensen met een beperking willen wij graag de volgende suggesties doen om het stemmen voor en door hen te stimuleren en te bevorderen:

- **Maak voor elke verkiezing een verkiezingskrant.**  
*Zo kunnen laaggeletterden en mensen met een verstandelijke beperking ook informatie verwerven over de verkiezingen.*
- **Maak vooraf gebruik van oefenstembiljetten (bijv. bij groepsbijeenkomsten).**  
*Hulp is dan ter plekke minder nodig als mensen vooraf kunnen oefenen om één hokje rood te maken op het stembiljet.*
- **Maak gebruik van een overzichtsdokument van alle politieke partijen als hulpmiddel om duidelijk te maken welke partijen meedoen.**  
*Voor de aankomende verkiezingen hebben wij een overzicht gemaakt van de namen en logo's van alle landelijke politieke partijen die mee kunnen doen met de gemeenteraadverkiezingen. Dit document moet lokaal op maat worden gemaakt, met de namen van lijsttrekkers, korte standpunten en de toevoeging van lokale politieke partijen. Dit overzichtsdokument is een handig hulpmiddel bij de voorbereiding op het stemmen en te downloaden op de website van Sien ([www.sien.nl](http://www.sien.nl)).*
- **Hang op de stembureaus een overzichtsdokument met namen en logo's van de partijen op.**  
*Op een stembureau hangen een stembiljet en gedragsregels. Een mooie aanvulling daarop zou het ophangen van het overzichtsdokument zijn.*
- **Stembureauinstructies moeten van te voren door iedereen in te zien zijn.**  
*Dit maakt het stemmen makkelijker. Deze instructies zouden ook ergens makkelijk te vinden en te downloaden moeten zijn.*